

ACC. NR 2285

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—

Landskap: SKÅNE

Upptecknat av: I. Ingars

Härad: FROSTA

Adress:

Socken: O. STRÖ

Berättat av: Jörs Andersson.

Uppteckningsår: 1929

Född år i

Uppteckningen rör REG. Söd 45

Skriv endast på denna sida!

15 sid

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m.

Skolhuset i Ö.Strö, som är byggt 1812 och påbyggt 1875, är ett av de äldsta i bruk varande folkskolehusen i Sverige. Om husets forna inredning och om skolgången på 1850-talet om-talar Jöns Andersson följande.

Skolan e böjd po attan hondra å tål. Då va där skola i Skolhus.
fjärdedelen onjefär å lärare-romm i den ena fjärdedelen, å
fattihus te Strö i en fjärdel å te Skarholt i en fjärdel.

Läraren hade tvau romm, å smau va di. I fattihused där va sänga Fattighus
i skolan.
ronten åmm ve alla väggana, å en iblann mitt i stuan. De va där
den fästa tiden ja jick i skolan. Sin ble skolan ögt te. Sin
ble där böjt fattihus ude imenn väjen te Ströna. Menn Skarholta-
na hade sitt fattihus i skolan änna te sjutti. (1870). Sjutti
så böjde di Skarholta fattihus där ude po backen, å sin ble de
tad i brug. Så fick läraren de rommed, såmm di hade hatt te
fattihus.

Där va en stor sättón i skolan. Bänkana di va långa.

Sättón, sättugn, biläggarugn.

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m. (forts.)

Där sad sju po var bänk. (Nu e där ente mer än tvau å tvau Skolgång.

i var bänk). Å så va där bänka ronten ikring ve alla väggana.

Där sad alla di mingste. Alla glyttana va i en sal, bo smau å stora. Vi skrev po griffel-tavla. (Sämmastäns hade di sann-bänka, menn de hade ente vi). Sin fick vi papper, när vi hade övad våss å skriva litt. Vi läste Lutors katetjés; så läste vi testamented tvau gånga po dan. Så hade vi bibelsk historja å svensk historja å jografi. De va va bögor vi hade. Natürlära hade vi ente, utan vi launte nån å läste himma. Schártos kate-tjes å Lutors katetjes å bibelsk historja de va de allor mesta.

Där va ente många såmm komm te å läsa i svensk historja å jo-grafi. De va bara di såmm va mest framme å di ligaste å stårste.

Å då va de ente nåd tvångsme skolegången, å färällra såmm va slappa, så komm di (näml. barnen) en å annen gång, å di skulka meed.

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m. (forts.)

Denn tiden ja va i skolan, så va ja där varenda da, men de Skolgång.

va meed lided ja jick i skolan. Ja bärja når ja va femm aur, så
jick ja där te ja va åtta. Sin jick ja litt po vintrana.

Läraren ondorviste ente många, får då hade di tabellor. Så va
där en tös ella paug di kalla får montör. De byttes åmm tvau
gånga i vickan. Där va en di tre fäste dana å en di tre siste.
Så sto di å pega po tabellor, så sto di i en sirkel omkring. Di
fick hondan-icke seda. De vara i tvau timma. Så va där ente utan
montören såmm sad. Så hängde tabellen po en paule. Där va både
renläsning å stavning. Sin di hade lärt å läsa rektit, så fick di
läsa i testamented å fick sina läxor. De va ifrau kläckan åtta
åmm marenen å så te midda. Så hade vi en å en hal timme te midda.
Sin så vara de så länge di fick sitt. Vi sto i skolan längre sin
de va beg mårرت. Så di konne knappt hitta himm, di såmm hade långt
å gau.

2285

4

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4

Skolhuset i Ö.Strö. Skolgång m.m. (forts.)

Di jore bön bo måren å midda å kväll, ingan di skolle gau. Skolgång.

Då skolle di va var po sina plassor, så sto skolläraren po
katédoren å läste itt vars ella tva. Sin skolle di gau i ra
au bänkana. Di fick ente löv å håppa bardús au bänkana; di
skolle fårfölja bänkana. Så bocka di se å sa gonatt. Tösorna
di fick får de mesta gau i en ra.

Skåne
Frata kl
Ö. Hls (on) 1929

Å. Stjö. Jöns Andersson. f. 1848.
Myrd T. Ingars
Per. m. Jöns, Andersson

Staffansritt.

De ha di åsse jort, men de mings ente ja. De mings ja ente,
når de skolle va di re Staffen. De har ente vad po di siste
auren.

De va drängana. Drängen hade låv å ta vicken häst hann
ville hos husbónnen, när hann skolle ud å ria. Då hade di all-
mänt många hästa po vart himmane. Men sin hade di kalas ette.
De ved ja ente håddent de va me ded.

Staffansritt.

Å. Stor, N.

2285:6

4

"Julaspöge" m.m.

Menn att di sprant me julaspöge, de har ja sitt när vi Julaspöke.
bodde här näre i byen. Ja mings ja ble rädd, när di komm leane
me bocken. De va en dräng ella paug naturlitvis, såmm di hade
bonged en stage po röggen å en kvast i gompen. Så ledde di -en
i itt reb. Så skolle bocken åsse ha brännevin. De ha ja då
sitt. Menn ja kommor ihu här rädd ja ble. Så hade hann en kar,
såmm jick å ledde se å komm ing å prata å donas. Di va allmänt
glaa ve den därnade drycken då. De va sådarna i kvälla, både
hyttiskvälla å söndeskvälla i jul.

De kommor ja ihu, när ja va meed liden, Så di däre nabbona Julalekar.
di samlas po et ställe var kväll å legte julalega.

2285

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNESARKIV

7

Fastlagsgille.

De har ja hört pratad med åmm,menn ja har ente vad mä på -ed. Fast-
lagsgille.

Di hade väl samma sedor här i denne byen såmm andra-stans. De va
visst ve fastelánnstid. Ja ved di töjde ihob ägg,såmm di skolle
jöra jille får.

De va trolit ad di hade en katt. Så skolle di slau tönnan itu.

De ved ja ente hodden de jick te,får de har ja allri sett.

Töjde,tiggde.

Midsommar.

I min ongdomm så va där alltid nånstäns i byen såmm vi Midsommar.
klädde majstång.å dansa. Denn natten skolle di ente söva; di
ble bärte te de va just,då jick di himm å la se. Menn de jick
tyst å longt te väja,där va inga slagsmaul.

De har ja vad mä åmm å dansad ve majstången å hållt ud Majstång,
hela natten. Menn de va ingan ja ble jift,å nu har ja vad jift
i femtitre aur.

Så många såmm ville fick komma. De va välI inga ongdomma,
såmm lau denn natten. Så sannt såmm de va skickelit vär. Di
ble kring majstången hela natten,åmm de va vackort vär. Menn va
de ente de,så dansa di po en lo å hade majstången utan åmm. De
va bara en höj stage,å så en krans åppe i,å så itt kårs å så
kläsel me blommor å grönt,så meed di konne komma åmm. Där va
vissa såmm jalp te å klä; di jalp te litt te mans. Där va spel. Musik.
Hade di ente nåd aned,så fick de gau ann me dráspel. Ella så
hade di klanétor å mest fiol. Å i brist po annen mosik,så va de

Midsommar. (forts.)

itt draspel. Di legte ringdánsa; å så va de ju pålka å masyrka Danser.
å vals å kadrill, de va de vanliaste. Här va en dans, såmm hade
vad fárud ijenn, menn denn konne ente vi, menn de va gamla gobba,
såmm va sexti aur å där övor, såmm komm ing i dansesalana. Menn
ja kommor ente ihu va denn kallas.

Kärleks-
örter.

De mings ja åsse, ad di brugte å pläckta tjärleks-urtor å
satte ing onge låfted. Sånnna vöjsor här vilt, menn ente alla
stäns. Ja ved ente åmm ja har sitt ed, sin ja va trettan aur
ella fjortan. Då sau ja ed mångastäns, menn allri sin. De va
bara bjilka å brädor, så stck di dåmm ing mellom brädan å bjil-
ken. Så vöjste di långt ud.

Kärleksörter: stjälkar av Sedum. En av orsakerna att man
upphörde sticka in kärleksörter mellan bjälken och loftet var
den, att man på 1870-talet begynte förse loftet med ett underslag
av papp, som överläckte springorna.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När Strö lydde under Skarhult.

Di visste knappt när kläckan va åtta åmm kvällana, åmm di Hoveriet.

skolle va po hogáuren dan ette. Di skolle komma ette bådning.

Så skicka di en åstá me årdor ifrau Skarholt, å de skolle gau
frau den ene å te den andre. Di skolle tjöra å sau å hösta, å
pauga å töxor skolle did å jöra röjtedasvarke å passa kreg å
jössla. Å di såmm va änna åppe ifrau Bo, di lau där åmm natten.

Så hade di mad mä se.

Menn sin, när baronen komm, så fick di visst va di skolle
jöra. Hann komm här po färtifira. Sin ble Strö sålt femtiitt. Strö säljes
ifrån Skarhult
Så hade di kontrakt po nåd aur längor, menn så hade di de sista
aured fritt får allt arbéte. Så länge de va kångsgaur, ingan de
ble sålt, så hörde dä te änna åpp te Ringsjö å änna nör te
Hällemby å Rosle. Menn de ble visst sålt för än Strö ble sålt.

Greve Rävenklo å baronen di tjöpte gosse ihob. Sin delte
di -ed å satte skäl.

"Baronen", näml. baron v. Schwerin; greve Rävenklo : Rewentlow.

//

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Byalaget i Ö. Strö.

Strö de hörde te Skarholt änna te femtiitt (1851), å femti-
tvau då tå var imod sitt. Nän aur färud va gaurana udflyttada.
Alla di, samm lau här i klonga, de ble flyttad ud i västor å nän
po andra håll.

Di har hatt ållormann, menn de ble slut när Strö såldes. Då
va här färud en di kalla vångajymmare, å hann skolle se ette så
ente kreaturen komm ing i säágrana å aud andras sä.

Så snart samm där va nänting mankéra, så skolle ållormannen
tuda i horned. Så skolle di samlas åppe ve skolan ve di häre Samlingsplats
stenana. Där liggor tre stora stena. Ja ved ad di samla' s där.
De va mest åmm såmmaren å framtida å hösta där va sånna samlingor.
Å når där va illsvauda, så skolle där tudas i horned.

Di hade en lauda åsse. Ja har bara hört pratas åmm na. Åmm ja Bylåda.
har sitt na, så har ja vad så lidet, så ja hade ente begrebed va de
va.

Byalaget
i Ö. Strö,

Alderman.

Vånga-
gömmare.

Byahorn.

12

2285

12

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Loft, väggar och golv.

De va ente många stäns di hade klätt låfted me papp,når Loft.
ja va ve tjuge aurs allor. - I bärjan po åttitaled,så va de
ente många stäns en sau låften,udan di va klädda å vittada.
Fårud så hade di brädorna bara. Ja ha sitt nånstäns,ad di
strög dämm övor me kala-blo. De ble blankt så de rektit glis-
te,precis liasåmm nu när di e maulada. Di hade en lase di
döppa i kalablo,så stråg di po låfted liasåmm di maula.

De va ve denn tiden onjefär,po sjuttitaled å åtti,di be-
jynnte me tapétor,menn de va ente manngrant. Menn tapetor har
di hatt i all min tid,menn de va ente utan i prästahus å di,
såmm ville räknas såmm bättor än bönnor.

Di kalka väggana. Di hade en båste å en spann kalk,så hörde
di dämm övor. Såmma blanna litt blått ellow gult i blann.

Bruket att bestryka loftet med kalvblod har också före-
kommit i Ö.Sallerups socken i Frosta hd.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Loft, väggar och golv. (forts.)

Å så lergål. Varenda mårén fäjdes di. Å så strödde di sånn Golv
å ene po varenda sönda. Så skolle ened rebas å hackas fint. och dess
behandling.

De fäjdes ud åmm månda-mårnen, de fickente ligga längor än
åmm söndan. Menn att där skolle fäjas å jöras rent var mårén.

Ja har allri gått po anned än brädegål sin ja va fira aur,
menn de va ente allmänt. Får va där många, såmm hade knudeda
lergål, å de har vad meed senare. Nu po di siste tretti auren.
Fårud så va de lila många lergål såmm brädegål.

Här lau itt hus här åppe - de va po nittan ad denn gobben
hann dö - där va itt håled å knuded lergål. Menn de va ente
utan fåtalit.

2285

14.14

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jöns Andersson,
Östra Strö.

I ett hus mitt i Östra Strö by bor f.d. lantbrukaren Jöns Andersson. Han är född 1848 å Ö. Strö n:r 9 och brukade fädernegården från 1873 till 1924, alltså i över 50 år. Ehuru Jöns Andersson för några år sedan drabbades av slaganfall, har han ett ganska gott minne för vad han upplevat. I denna by hade dock redan i mitten av 1800-talet flera gamla bruk blivit bortlagda. Således kan J.A. icke erinra sig någon majsjungning, och om andra sedvänjor hade han endast sparsamma underrättelser. "Di hade väl samma sedor här i denne byen såmm andra-stans."

2285

15.1

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Register.

1. D. Skolhuset i Östra Strö.
2. Skolgång och undervisning.
3. N. Jul: Staffansritt.
"Julaspöge" m.m.
4. Fastlagsgille.
5. Midsommar.
10. R. Ur byns historia. Hoveriet.
11. S. Byalaget.
12. T. Boningslängornas inredning:
13. Loft, väggar och golv.

2285

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Boningslängornas inredning
beträffande loft, väggar och golv.

2285

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ur Östra Strö bys historia:

När Strö lydde under Skarhult.
Byalaget i Strö.

2285

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Årliga högtider:

Jul, Faslagsgille, Midsommar.

2285

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skolhuset i Östra Strö. Skolgång m.m.